

VERSLAG

CRB 2021-1086

**Opvolging van de voedingssector
tijdens de coronacrisis
Maart 2021**

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Opvolging van de voedingssector tijdens de coronacrisis Maart 2021

Contactpersonen

Frederik Hoogsteys

frederik.hoogsteys@ccecrb.fgov.be

Emmanuel Karel de Béthune

embe@ccecrb.fgov.be

Opvolging van de voedingssector tijdens de coronacrisis

De NBB en het VBO coördineren samen met de diverse federaties van ondernemingen en zelfstandigen (in het bijzonder BECI, UNIZO, UWE en VOKA) een maandelijks enquête in het samenwerkingsorgaan de Economic Risk Management Group (ERMG). De bedoeling is om van maand tot maand na te gaan wat de impact is van de coronacrisis op de economische activiteit in België, alsook op de financiële gezondheid en op de beslissingen van de Belgische ondernemingen. Het secretariaat van de CRB gebruikt deze data om analyses te maken voor specifieke sectoren¹, in dit verslag meer bepaald de voedingssector en de sectoren die door de voedingssector worden toegeleverd².

Significante omzetzakkingen in de voedingssector en grote sectorale verschillen

De bevroegde ondernemingen rapporteren nog steeds een aanzienlijk daling in omzet op weekbasis (in vergelijking met hun verwachte omzet zonder dat de coronapandemie en de daarop volgende crisis uitgebroken zouden zijn). We merken dat het geschatte verschil in de meeste sectoren vergrootte na de ingang van de tweede lockdown. Voor de gehele economie³ bedraagt de geschatte omzetzakking gemiddeld -9% voor de week van 9 februari.

Tabel 1: Impact van de coronacrisis op de omzet van sectoren die een vaste commissie hebben bij de CRB (in %, 22 september 2020-16 maart 2021, op weekbasis)

Revenue impact by industry	22-sep	20-okt	10-nov	8-dec	12-jan	9-feb	16-mrt
Accommodation and food service activities	-39	-65	-66	-78	-70	-69	-78
Construction	-9	-9	-9	-7	-10	-7	-5
Manufacture of food products	-9	-11	-12	-9	-18	-12	-9
Manufacture of furniture	-19	-1	-7	-3	-2	-9	-2
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	-10	-11	-8	-10	-5	-1	-6
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	-4	-7	-19	-10	-12	-12	-10
Manufacture of wood and paper products, and printing	-6	-15	-14	-10	-4	-18	-16
Retail sales (food)	-11	-1	-9	1	-1	-1	3
Retail sales (non-food)	-16	-19	-51	-24	-7	-7	-16
Wholesale	-8	-15	-19	-15	-9	-6	-3
Belgium	-14	-14	-17	-14	-12	-10	-9

Bronnen: Samengesteld door CRB-secretariaat o.b.v. gegevens van BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

Er bestaan grote verschillen tussen de onderzochte sectoren. Zo ook binnen de voedingsgerelateerde sectoren en haar voornaamste toeleveranciers. Terwijl de bedrijven actief in voedingswinkels stilaan richting een situatie zonder crisis lijken te evolueren (3%), tekenen de producenten van voedingsartikelen (-9%) en de horeca in het bijzonder (-78%) nog uiterst grote omzetverliezen op.

¹ Enkel de sectoren die een vaste commissie hebben bij de CRB worden opgevolgd. Voor een totaaloverzicht van alle bevroegde sectoren en alle antwoorden, kunnen geïnteresseerden de gedetailleerde tabellen op de website van de Nationale Bank raadplegen: <https://www.nbb.be/doc/ts/other/ermg/ermg-tables.xlsx>.

² Ter info, een vorige versie van het opvolgingsverslag voor de voedingssector (mei 2020) kan worden teruggevonden via de website van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven: <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/759/opvolging-van-de-voedingssector-tijdens-de-coronacrisis/8>.

³ Voor de gemiddelden van de gehele Belgische economie wordt er rekening gehouden met de grootte van de ondernemingen en met het gewicht van de sectoren in de Belgische toegevoegde waarde. Dit beperkt zich niet tot de opgenomen sectoren in de tabel.

Deze cijfers kunnen verkeerdelijk de indruk geven dat de situatie in sommige (deel)sectoren nog tamelijk goed meevalt. Zelfs een gemiddelde omzetzaling van enkele procenten is uitermate problematisch. Allereerst betreft het slechts een gemiddelde voor de gehele sector en gaan er achter deze cijfers mogelijks nog grote variaties tussen bedrijven schuil. Anderzijds impliceren omzetzalingen, ook al zijn ze beperkt, dat de economische bedrijvigheid in de sector nog steeds krimpt.

Een mogelijke verklaring voor het minder negatieve beeld voor de voedingswinkels is dat ze momenteel minder hard getroffen worden als de andere voedingsgerelateerde sectoren aangezien de grootwarenhuizen en kleinere winkels voor voeding open mochten/moesten blijven. Anderzijds verloopt basisvoedselconsumptie minder cyclisch als die voor sommige andere producten. Voeding betreft immers een levensnoodzakelijkheid.

Volgens de NBB verwachten de meeste bedrijven geen substantieel herstel in hun omzet vóór 2022. Volgens velen zou 2021 veeleer een transitiejaar vormen met slechts beperkte omzetgroei.

Verbod op activiteiten en gebrekkige vraag zijn voornaamste redenen van omzetzaling

Wanneer er gevraagd wordt naar de redenen voor de omzetzalingen, antwoorden de bedrijven in de verschillende (deel)sectoren het volgende.

Tabel 2: Aangehaalde redenen voor de omzetzaling

Survey 16 March	Social Distancing	Prohibited	Staff shortage	Supply chain problems	Lack of demand	Liquidity problems	Other	Not Applicable
Accommodation and food service activities	7	81	0	1	23	5	6	5
Construction	10	7	9	21	34	7	7	43
Manufacture of food products	11	15	1	9	54	4	11	23
Manufacture of furniture	6	9	9	27	36	0	15	30
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	6	3	5	11	52	2	5	40
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	17	11	7	11	74	2	19	7
Manufacture of wood and paper products, and printing	7	11	4	4	65	4	9	22
Retail sales (food)	10	18	2	3	28	5	17	42
Retail sales (non-food)	13	14	1	12	52	6	19	25
Wholesale	2	10	1	21	57	7	8	25
Belgium	11	14	4	10	43	4	13	32

Bronnen: Samengesteld door CRB-secretariaat o.b.v. gegevens van BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

Bij de horeca is het verbod omwille van de gezondheidsrisico's verbonden aan de coronapandemie veruit de belangrijkste reden (81% van de respondenten in de sector), gevolgd door een gebrekkige vraag (23% van de respondenten in de sector). De voedingswinkels halen een gebrekkige vraag aan als voornaamste oorzaak (28% van de respondenten in de sector), gevolgd door een verbod omwille van de coronapandemie (18% van de respondenten). De voedselproducerende bedrijven halen een gebrekkige vraag aan (54% van de respondenten) alsook een tijdelijk verbod (11%).

Deze vaststellingen weerspiegelen de nauwe verbondenheid van de besproken (deel)sectoren. Zo zou de verplichte sluitingen in o.a. de horeca- en evenementensectoren en de algemene afbouw van culturele, sociale en economische activiteiten in andere sectoren mogelijke een gedeeltelijke verklaring bieden voor de sterke terugval van de vraag naar producten van de voedselproducenten.

Grote negatieve impact op het verwachte investeringsniveau in 2021 in de gehele Belgische economie

Om een beter zicht te krijgen op de geplande economische bedrijvigheid in de sectoren, wordt er ook gevraagd naar de verwachte impact op de investeringsplannen van de bedrijven.

Tabel 3: Verwachte impact op investeringsplannen in 2021 (in %)

Impact on "investment in 2021"	22-sep	20-okt	10-nov	8-dec	12-jan	9-feb	16-mrt
Accommodation and food service activities	-38	-38	-40	-41	-48	-46	-46
Construction	-17	-17	-17	-18	-15	-17	-13
Manufacture of food products	-18	-20	-19	-19	-22	-22	-17
Manufacture of furniture	-8	-29	-23	-9	-18	-14	-17
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	-11	-14	-12	-12	-13	-7	-18
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	-34	-20	-43	-27	-28	-28	-33
Manufacture of wood and paper products, and printing	-28	-31	-28	-19	-22	-20	-31
Retail sales (food)	-15	-18	-18	-22	-16	-23	-11
Retail sales (non-food)	-23	-23	-31	-27	-28	-22	-25
Wholesale	-17	-21	-21	-15	-17	-23	-20
Belgium	-18	-19	-22	-19	-19	-20	-18

Bronnen: Samengesteld door CRB-secretariaat o.b.v. gegevens van BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

Voor de gehele Belgische economie bedraagt de gemiddelde verwachte investeringen in 2021 op 16 maart -18%. De voedingshandelaren en -industrie verwachten respectievelijk een daling van -11% en -17%. Voor de horeca bedraagt het zelfs -46%.

In 2020 verwachten bedrijven een verkleining van het personeelsbestand en in 2021 verwachten de meesten een stabilisering

In de maandelijks enquête wordt er ook gepeild naar hoe de ondernemingen verwachten dat het aantal werknemers zal evolueren tijdens de crisisjaren (verschil tussen einde en het begin van het jaar).

Tabel 4: Verwachte evolutie in het aantal werknemers in 2020 (in %, verschil tussen einde en het begin van het jaar)

Expected change in staff size in 2021	20-okt	10-nov	8-dec	12-jan	9-feb	16-mrt
Accommodation and food service activities	-10	-13	-10	-9	-6	-11
Construction	0	0	1	2	3	3
Manufacture of food products	1	0	1	3	4	4
Manufacture of furniture	0	4	1	6	7	1
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	-1	2	0	1	2	2
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	1	2	-1	1	3	-2
Manufacture of wood and paper products, and printing	-2	-1	-1	3	-1	-4
Retail sales (food)	-1	-7	0	-1	0	0
Retail sales (non-food)	-2	-5	-1	-2	-2	-2
Wholesale	-1	-1	0	3	1	1
Belgium	-1	-2	-1	0	1	1

Bronnen: Samengesteld door CRB-secretariaat o.b.v. gegevens van BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

Wederom is er sprake van grote verschillen tussen de sectoren. We merken dat de bedrijven uit de meeste sectoren gemiddeld genomen een stabilisering of zelfs een lichte groei verwachten in hun personeelsbestand voor 2021. Sommige bedrijven, zoals die in de horeca (-11%), verwachten op sectorniveau echter nog steeds een aanzienlijke verkleining van het personeelsbestand.

Significante aandeel tijdelijke economische werklozen en beperkte mogelijkheden voor telewerk

De huidige tewerkstellingsregimes bieden ons interessante inzichten over hoe de sectoren (moeten) omgaan met de COVID-pandemie en de crisis die hieruit ontstaan is.

Tabel 5: Tewerkstellingsregimes per 16 maart 2021 (in%)

Survey 16 March	temporarily unemployed	telework	telework & workplace	at workplace	sick leave	on leave
Accommodation and food service activities	77	2	2	18	1	0
Construction	1	10	26	59	3	1
Manufacture of food products	5	6	11	73	3	3
Manufacture of furniture	7	6	27	58	3	0
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	1	27	13	52	3	3
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	3	46	13	37	1	0
Manufacture of wood and paper products, and printing	14	4	10	67	3	1
Retail sales (food)	1	8	4	79	4	4
Retail sales (non-food)	5	4	10	79	3	0
Wholesale	6	17	16	56	3	2
Belgium	7	32	15	42	2	2

Bronnen: Samengesteld door CRB-secretariaat o.b.v. gegevens van BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

We merken dat er in de meeste voedingswinkels op de werkplaats wordt gewerkt (79%). Dit aandeel is opmerkelijk hoger als in de andere bevroegde sectoren. Dit komt uiteraard door de aard van de activiteiten waarvoor er fysieke aanwezigheid nodig is. Voorts verkeert er 1% in tijdelijke economische werkloosheid. Bij de voedselproducerende bedrijven wordt er ook veel gewerkt op de werkplaats (73%) maar telewerk (6%) en een mix tussen telewerk-werkplaats (11%) komen er ook geregeld voor. Het aandeel van tijdelijke economische werklozen is er iets lager als het Belgische gemiddelde (5% t.o.v. 7%). Bij de voedselwinkels en -industrie merken we echter ook een relatief hoog percentage van werknemers die op ziekteverlof zijn (respectievelijk 4% en 3% t.o.v. het Belgische gemiddelde van 2%). De horeca tot slot, telt een enorm hoog aantal tijdelijke economische werklozen (77%) en het nog werkende horecapersoneel is voornamelijk tewerkgesteld ter plaatse (18%).

Faillessementengolf op komst?

Als er de ondernemingen wordt gevraagd of ze het waarschijnlijk achten om de komende weken of maanden failliet te gaan, bekomt men de volgende resultaten.

Tabel 6: Percentage bedrijven in de sector die het waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk achten dat ze de komende weken of maanden failliet zullen gaan

	22-sep	20-okt	10-nov	8-dec	12-jan	9-feb	16-mrt
Accommodation and food service activities	15	27	29	30	29	33	23
Construction	2	5	9	10	7	6	5
Manufacture of food products	1	7	11	4	8	4	6
Manufacture of furniture	0	3	2	17	9	4	0
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	3	3	4	0	3	4	8
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	2	7	11	8	3	3	7
Manufacture of wood and paper products, and printing	0	7	5	7	5	0	12
Retail sales (food)	3	11	9	13	7	8	12
Retail sales (non-food)	5	10	17	14	13	10	11
Wholesale	4	1	9	7	8	8	3
Belgium	4	8	12	10	9	7	7

Bronnen: Samengesteld door CRB-secretariaat o.b.v. gegevens van BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

In de meeste sectoren gaven er heel wat bedrijven aan dat ze in de nabije toekomst verwachten failliet te gaan. Dit is een zeer alarmerend signaal aangezien de steunmaatregelen die bedrijven moeten helpen het hoofd boven water te houden stapsgewijs zullen worden afgebouwd de komende maanden. In de horeca in het bijzonder leeft er een grote bezorgdheid bij de bedrijven inzake hun faillissementsrisico (23%). Ook binnen de voedingswinkels leeft er een grote bezorgdheid (12%). Bij de voedselproducerende bedrijven is dit percentage lager als het gemiddelde maar zeker niet verwaarloosbaar (6%).

Slotbeschouwingen

Het is duidelijk dat de coronapandemie nog steeds grote delen van ons economisch en sociaal weefsel lam legt. Vanop het eerste gezicht lijken sommige sectoren iets beter stand te houden als andere. Het is moeilijk om hier precieze redenen voor aan te geven maar de contactbeperkingen en social distancing zijn voor sommige sectoren wellicht een belangrijke oorzaak.

Of onze economie zich snel zal kunnen herpakken na de pandemie is voorlopig nog koffiedik kijken. Vele bedrijven worden voorlopig geholpen door overheidssteun om gedeeltelijk de terugval in de omzet op te vangen en massale ontslagen en faillissementen tegen te houden.

Hoewel minder bedrijven in de voedingssector hun volledige activiteit hebben stilgelegd, zullen bedrijven hun activiteiten geleidelijk aan moeten herstarten of verhogen vanaf een laag peil. Het spreekt voor zich dat deze bedrijven niet alle werknemers in één keer terug aan het werk zullen kunnen zetten. Achter deze cijfers gaan grote verschillen schuil tussen subsectoren en bedrijven. Sommige bedrijven in de voedingssector (*voedingsindustrie en food retail*) merken een positieve groei terwijl anderen het ongemeen moeilijk te verduren hebben. Overigens zijn er tussen arbeiders en bedienden mogelijk grote verschillen in de manier waarop de crisis hun werkomstandigheden affecteert. Het is onmogelijk om dat laatste te beoordelen op basis van de ERMG-gegevens waarin dit onderscheid niet wordt gemaakt.

De overheid zal moeten opletten dat ze de flexibele systemen van tijdelijke economische werkloosheid niet te snel afbouwt. We kunnen alleen maar vaststellen dat de horeca en alle bedrijven die er sterk bij betrokken zeer specifieke aandacht van de beleidsmakers moeten krijgen om hun weg uit deze crisis te vinden en massale faillissementen en ontslagen in deze segmenten te vermijden. Deze cijfers doen dan ook de vraag rijzen hoe het beleid maatregelen kan nemen die duidelijk en eenvoudig genoeg zijn en terzelfder tijd een pertinent middel zijn voor individuele bedrijven die nood hebben aan maatwerk om uit deze crisis te geraken.